

SOFONJÁŠ

Po prorocích působících kolem roku 700 př. Kr. (Izajáš a Micheáš) nastává údobí (60—70 let), kdy se zdá, že se Hospodin odmlčel. V době krále Manasesa (689—642; sr 2Kr 21,1—9 23,26 Jr15,4) se rozbujela modloslužba. Hospodin sice mluvil i tehdy, ale proroci byli pronásledováni. Nedochovalo se žádně proroctví, jež by bylo možné zařadit do této doby (sr však 2Kr 21,12—15). Po Manasesovi vládl krátce jeho syn Amón, který šel ve šlépějích otcových (2Kr 21,19—23). Po něm nastupuje mladičký Jósijáš a za něho vystupuje prorok Sofonjáš.

Podle nadpisu (1,1) a obsahu můžeme zařadit slova proroctví do doby kolem 630 př. Kr., tedy do doby před reformací Jósijášovou. Sofonjáš připravuje podmínky pro obnovu a očistu Božího lidu. Je dokonce pravděpodobné, že svým vystoupením způsobil obrácení královo. Důrazem na den Hospodinův a výzvou k pokoře se řadí po bok Amose, Izajáše a Micheáše a stojí na linii velkých proroků staré smlouvy.

1. SOUD NAD JUDOU

1,1—18

Hospodin varuje zpronevěřilý lid a ohlašuje příchod dne soudu.

1 Slovo Hospodinovo, které se stalo k Sofonjášovi, synu Kúšiho, syna Gedaljášova, syna Amarjášova, syna Chizkijášova, za dnů judského krále Jósijáše, syna Amónova:

² Sklidím nadobro všechno s povrchu země —
je výrok Hospodinův.

³ Sklidím lidi i dobytek,
sklidím nebeské ptactvo i mořské ryby,

^a pohoršení spolu se svévolníky^a.

Vyhladím člověka s povrchu země —
je výrok Hospodinův.

⁴ Napřáhnu ruku svou na Judu,
na všechny, kdo sídlí v Jeruzalémě,
vyhladím z tohoto místa^b ostatek Baalův^b,
i samo jméno žreců s kněžími^c.

⁵ Vyhladím také ty, kteří se koří na střechách
zástupu nebeskému,
kteří se koří^d hned Hospodinu a jím se zapřísahají,
hned zas přísahají skrze svého Meleka^e,

⁶ ty, kteří se odvrátili od Hospodina,
nehledají jej a neptají se po něm.

⁷ Ztiš se před Panovníkem Hospodinem,
vždyť Hospodinův den je blízko!
Hospodin připravil obět,
posvětil své pozvané.

⁸ Stane se v den obětních hodů Hospodinových:
ztrestám velmože, sluhy^f královny,
všecky ty, kteří si oblékají
cizokrajný oděv;

⁹ ztrestám onoho dne každého,
«kdo přeskakuje práh^g,
ty, kdo dům svého Panovníka^h naplňují
násilím a lstí.

¹⁰ V onen den — je výrok Hospodinův —
od brány rybné se ozve křik,
od druhé strany kvílení,
od pahrbků veliké třískání.

¹¹ Kvēlte, kdo sídlíte v kotlině,
umlčen bude všechen lid kramářůⁱ,
vyhlazeni budou všichni, kdo odvažují stříbro.

¹² V té době prohledám se svícemi Jeruzalém,
ztrestám muže, kteří jsou jak zksylé víno nad kalem,
kteří si říkají: Hospodin nečiní ani dobře, ani zle.

¹³ V plen bude vydána jejich soběstačnost,
jejich domovy ve zpustošení;
postaví domy a nebudou v nich bydlet,
vysázejí vinice, vína z nich neokusí.

- 14 Veliký den Hospodinův je blízko,
blízko je a rychlý přelivce!**
**15 Slyš! Je tu den Hospodinův!
Zoufale do boje volá bohatýr!**
**16 Onen den je dnem prchlivosti,
dnem úzkosti a tísně,
dnem zničení a zpusťování,
dnem tmy a temnoty,
dnem oblaku a mráčky,
16 dnem polnice a válečného ryku
nad nedostupnými městy,
nad vyvýšenými baštami.**
**17 Sevřu lidi úzkostí,
že jako slepci budou tápat,
neboť zhřešili proti Hospodinu;
jejich krev^k bude vylita jako prach,
jejich vnitřnosti jako výkaly.**
**18 Jejich stříbro ani zlato
je nemůže vysvobodit
v den prchlivosti Hospodinovy;
ohněm jeho žárlivosti
celá země bude sežrána.**
**Věru, hrozný konec učiní
všem obyvatelům země!**

^{a-a} × O' ; padnou bezbožní, V. — ^{b-b} jména Baalova, O'. — ^{c-c} × O' —
d × O'. — ^e krále, O'; Melchom, P V (též Lukiánská recenze O'). —
^f H. syny; dům, O'. — ^{g-g} v předsíni chrámové zjevně, O'; kdo pyšně
vstupuje přes práh. — ^h Hospodina, Boha svého, O' V; pánů svých, K.
— ⁱ kenaanský, O' V. — ^j zvuk dne Hospodinova bude trpký a tvrdý,
zanikne udatný, O' ~ V. — ^k těla, O' V.

(3) :Oz 4,3 > Mt 13,41 (4) :2Kr 23,4n (5) Jr 19,13; 2Kr
17,33 :2Kr 23,12 (6) Iz 1,4 (7) Abk 2,20 Za 2,17 (= 13 K);
Iz 13,6; :Iz 34,6 Jr 46,10 Ez 39,17 (9) :1S 5,3-5 (11) :Oz
12,8 (= 7 K) Za 14,21 > Mt 21,12 (12) :Jr 48,11n; :Ž 94,7
(13) Dt 28,30nn Mi 6,15 (14) Jl 2,1n.11; Abk 1,6 (15) Iz 22,5
Jr 30,7 (17) Dt 28,29 Iz 59,9n; Ž 79,3 (18) Ez 7,19

¹ O osobě prorokově se kromě jména a rodokmenu nedozvídáme vůbec nic. Cena člověka spočívá ve věrnosti Bohu. Proto se biblická zvěst neobírá poslem, nýbrž poselstvím. To ovšem neznamená, že by na člověku nezáleželo. Bůh zná svého služebníka. Nebylo by však správné chtít z prorokova rodokmenu, který je sledován až do čtvrtého pokolení,

jeho předky identifikovat s postavami téhož jména, jak je známe odjinud ze SZ (2S 18,21n Jr 36,14). V tomto seznamu smíme spíše hledat záblesky vyznání. Do jmen s koncovkou označující Hospodina (-jā = -jáš) nesourodě zapadá jméno Kúši. Kúšané jsou podle bible Chámovci (Gn 10,6). Ostatní jména svědčí nejen o izraelském původu proroka, ale je možné v nich vidět i odlesk zvěsti, kterou prorok nese: Hospodin je věrný, dal i dává vzrůst (Gedaljáš < H. g-d-l = býti veliký), mluvil a dál mluví k svému lidu (Amarjáš < H. 'm-r = říkati), potěšuje a posiluje (Chizkijáš < H. ch-z-q = býti pevný) a zachovává si i v době temna skryté símě (Sofonjáš < H. š-p-n = schovati). V tom případě může být jméno prorokova otce Kúši narážkou na dobu poroby a duchovního temna za Manasesa.

²⁻³ Prorok bez jakýchkoli příprav střízlivě a tvrdě vyhláší rozhodnutí Hospodinovo: „Sklidím.“ Téhož výrazu (H. 's-p) se používá pro shromáždění, shrabání a sehnání dohromady. Všechno bude sklize-no jako obilí na jedno místo — nebo spíše jako koukol — a zapáleno ohněm hněvu. Očištěna bude celá země, doslova role, obdělávaná půda, jejíž obyvatelé propadli baalským zemědělským kultům. Lidé i dobytek, nebeské ptactvo i ryby mořské okusí žár hněvu pro člověka, protože člověk si je zbožštil a postavil na místo Stvořitelovo. Hříchem je porušena celá země i všechno stvoření, které se člověku stalo svodem a pokušením. Nade vším měl člověk panovat (Gn 1,28). Kořen vši modloslužby je v tom, že člověk místo Stvořitele uctívá stvoření (Ř 1,23). Proto je tak důrazně znovu řečeno: „Vyhladím,“ vytnu člověka, který zpřevrátil Boží řád a zhlédl se ve stvoření. Touto zvěstí navazuje Sofonjáš na slova proroků doby Manasesovy, jejichž jména se nám nedochovala (2Kr 21,10nn).

⁴⁻⁶ Soud začne od domu Božího (sr 1Pt 4,17), zasáhne proto nej-dříve Judu a Jeruzalém. Za nevěrných králů byl chrám zaneřáděn modloslužbou. Slovy 'toto místo' se mívá Jeruzalém anebo přímo chrám; žreci jsou zpohanštělí kněží. Skláněli se před Hospodinem a zároveň přísahali skrze Meleka, tj. krále, ať už božského či lidského. Judstvo bylo tehdy v područí asyrském. Je možné, že prorok naráží na božské pouty prokazované asyrskému králi, který byl božím reprezentantem na zemi a vposledu sám božstvem. Z okolí Judova známe kult božských králů pod jmény Milkóm, Milkart nebo Moloch, jemuž i v Izraeli obětovali syny a dcery (2Kr 23,10).

⁷ „Ztiš se!“ To byl bohoslužebný výkřik, který měl připravit účastníky na zjevení svatého Boha. Před svatostí a blízkostí Hospodinovou zmlkává každé tělo i celá země (Abk 2,20 Za 2,17 [= 13K]). Den Hospodina soudu stojí ve zvláštní souvislosti s obětí. Obět zvěstuje, zprostřed-

kuje a zpřítomňuje společenství s Bohem. Při oběti zvané *zəbach* bylo zabito dobytče, šelha se celá rodina k hodům, případně byli pozváni i jiní. O této oběti se většinou mluví ve smyslu kladném (Ex 18,12 1S 6,15 Jr 17,26). Ze souvislosti však vyplývá, že Sofonjáš používá termínu *zəbach* v jiném smyslu. Obětí, kterou Hospodin připravil, je totiž judský lid. V podobném smyslu užívají tohoto výrazu i jiní proroci (sr Iz 34,6 Jr 46,10 Ez 39,17). Národy se mají stát svědky trestu, jímž Hospodin stihá svůj lid. Ale právě proto má tato oběť vposledu kladný a spasitelný význam: Hospodin chce i těžkými otřesy a pohromami přitáhnout svůj lid k sobě a utvrdit s ním společenství lásky a pohanům tím poskytnout lhtu milosti.

⁸⁻⁹Hospodin zasáhne svými tresty. Postižení jsou především *vel-moži* a královští úředníci, kteří měli uplatňovat Boží soud, avšak zpronevěřili se (Ex 18,21nn Pr 8,15 :: Iz 1,23); zmínka o '*cizokrajném rouchu*' ukazuje, že vnašeli do obecnství lidu Božího cizí způsoby a formy bohoslužebné (sr Joz 7,21). Kdo však jsou ti, kdo '*přeskakují práh*'? Práh byl v pohanstvu místem posvátným. Pelištejci našli část rozbité modly na prahu; proto nešlapají na práh Dágonova chrámu (1S 5,4n); některá náboženství uctívala ducha prahu. Ten, kdo přeskakoval práh, prokazoval poctu modle nebo démonů sídlícímu pod prahem. Dále čteme, že budou ztrestáni ti, kdo dům Panovníka naplňují '*násilím a lstí*'. To se týká kněží, kteří zneužívali Zákona (sr Sf 3,4).

¹⁰⁻¹¹Poblíž bran bývaly modlářské výsosti (2Kr 23,8). '*Brána rybná*', jinak zvaná též Prostřední nebo Efrajimská (Bič, Palestina I., 265), stála v severní části města. Proč je zmíněna právě tato brána? Snad byla nejvíc vtažena do přírodních kultů. Odtud bude slyšet *křik*, bezmocné volání; z 'druhé strany', snad ze severozápadního předměstí, z 'nového města', kudy bylo možné nejsnáze vpadnout do města, se ozve *kořtení*, skučení a nářek. Od '*pahrbků*', z míst poznamenaných nejčastěji modloslužbou, bude zaznívat *třeskot*, rozbíjení idolů, rytin a slitin.

Kvílejte, kdo v '*kotlině*' sldíte! Jsou mñněni ti, kdo přinášeli oběti Melekovi v údolí Ben-hinóm? Nebo je slovem kotlina, hmoždír (H. *maktés*) označena část města? Těžko říci. Bude umlčen lid *kramářů*. Výrazem 'kramář' (v hebrejštině je tu slovní hříčka s jménem Kanaan) řadí prorok Izraele na úroveň kenaanských modlářů. Soud nad nimi vyhlášený připomíná vyhnání kupců a penězoměnců z chrámu (Mt 21,12; sr Oz 12,8 [= 7 K] Za 14,21). *Stříbro* a zlato jim nebyly jen směnnými prostředky, nýbrž předměty nadějí, jak je patrné ze slov: „Jejich stříbro ani zlato je nemůže vysvobodit“ (v. 18). Vysvobodit může jedině Bůh (Ex 5,23 Sd 10,15 aj.).

¹²⁻¹³Boží soud je tak důkladný, že nikdo neunikne. Jeruzalém bude

prosvícen. Dojde i na muže, kteří jsou „*jak zkslé víno nad kalem*“, doslova nad kvasinkami. Podobně o Moábu čteme, že nechodil do zajetí, ale užíval pohodlí při svých kvasinkách (Jr 48,11n), nebyl pročištěn Božími soudy, takže mu pohodlí bylo ke zkáze. Pohroma přijde na sebevědomý a se sebou spokojený Jeruzalém. Až budou bez domů a bez vinic, budou také oprostěni od záluďné sebespokojenosti a pročištěni jak víno přeléváné z nádoby do nádoby. V nedostatcích a v soužení spíše než v nadbytku poznají to 'jedno potřebné'. Ve své pohodlné otupělosti jsou Jeruzalémští utvrzováni falešným přesvědčováním, že Hospodin nezasahuje do událostí a běhu tohoto světa. Kdo to tvrdí, opájí se šalebnou vírou, že se bez něho obejde, že jej nepotřebuje.

¹⁴⁻¹⁶Hospodin netrestá svůj lid z krvelačné krutosti, ale z otcovské lásky. Ví dobře, že by si sami nepomohli. Proto je svými soudy chce uvést na cestu pokání a proměnit. Jít osobně a vést národ touto cestou se horlivě snažil později král Jósijáš, ale Boží hněv neodvrátil (2Kr 23,26). Jen Hospodin obnoví svůj lid tak, aby byl bez vady a hany. O této obnově mluví prorok: „*Den Hospodinův je blízko*“, již ve dveřích. Lidé se budou chvět úzkostí a třást beznadějí. Temnota zachvátí zemi, troubení a hlaloh otřesou všemi oporami jako hradbami jeriškými. To je den nastolení Hospodina na trůn, kdy Hospodin plně zjeví svou vladařskou moc. On bude vyvýšen, lidská pýcha snížena (Iz 2,11nn). To je zároveň obraz druhého příchodu Kristova a posledního soudu, spojovaného evangelistou také se zkázou Jeruzaléma a se skonáním světa (Mt 24).

¹⁷⁻¹⁸Hospodin sevře lidi, budou hynout v zoufalství. „*Jejich krev bude vylita jako prach*“, nebude mít větší hodnotu nežli prach. — Výraz '*vmitřnosti*' (H. *lechum*; jiní překládají 'pokrm' nebo 'tělo') se vyskytuje ještě jednou ve SZ (Jb 20,23). V Sofonjášovi stojí souběžně s předcházejícími slovy o krvi. Hospodin odmítá a zamítá jakýkoliv styk s hříšníky. Tu nepomůže člověku ani stříbro a zlato (sr Ez 7,19).

Hospodin miluje svůj lid, a proto žálí. Chce jej mít jenom pro sebe. Nebude se dělit o něj s kdejakými bůžky. Trestá zpronevěru a zradu a vyhlašuje veliký soud, soud nad celým světem. V jeho soudu však je i naděje (sr 3,12nn). Hospodin osvobozuje od lživého a pokryteckého náboženství, jehož představitelem je tu zpronevěřilý lid judský a jeruzalémský; své věrné však zachová (k. 3).

2. SOUD NAD NÁRODY

2,1—15

Hospodin ohlašuje tresty pyšným národům a zachovává zbytek svého lidu.

2

¹ Vzchopte se, vzpamatujte se,
národe bez studu,

² dříve než ^ab vstoupí v platnost výnos ^a,
než jako plevy přelétne váš den ^b,
dříve než vás stihne

žár hněvu Hospodinova,
dříve než vás stihne
den hněvu Hospodinova.

³ Hleďte Hospodina
všichni pokorní země,
kdo podle jeho práva jednáte.

Hleďte spravedlnost, hleďte pokoru,
snad se skryjete
v den hněvu Hospodinova.

⁴ Opuštěná ^c bude Gáza,
nehostinnou pouští bude Aškalón,
Ašdóda v poledne vyženou ^d,
Ekrón i s kořeny bude vytrhán.

⁵ Běda vám, kdo sídlíte při moři,
národe Kerétijců!

Proti vám je slovo Hospodinovo.
Kenaane, země Pelištejců,
vyhubím tě ^e do posledního obyvatele ^e.

⁶ Přímoří ^f bude ^g krajem pastvin
^h s chýšemi pro pastýře ^gh a s ohradami pro ovce,

⁷ případně pozůstalým z domu Judova;
na nich budou pást,
v aškalónských domech navečer odpočívát ⁱ,
neboť je navštíví Hospodin, jejich Bůh,
a ^j změní jejich úděl ^j.

⁸ Slyším utržení Moábovo,
hanobení od Amónovců.

I jiné národy budou souzeny

Mému lidu utrhají,
proti jeho pomezí se vypínají.

⁹ Avšak, jako že jsem živ —
je výrok Hospodina zástupů, Boha Izraelova:

Moáb bude jako Sodoma,
Amónovci jako Gomora,

^k místem hadího mličí a propadlinou solnou ^k
a věčně nehostinnou pouští.

Pozůstali z mého lidu je oloupí,
zbytek mého národa je podědí.

¹⁰ To vše se jim stane za jejich pýchu,
že utrhali lidu ^l Hospodina zástupů
a vypínali se nad něj.

¹¹ Hrozný bude Hospodin, povstane proti nim,
pošle úbytě na všechny bohy země.
Před ním se bude kořit každý na svém místě,
všechny ostrovy pronárodů.

¹² Také vy, Kúšijci,
prokláti budete ^m mým mečem!

¹³ Napráhne svou ruku proti severu,
zahubí Ašúra,

z Ninive ⁿ učiní nehostinnou poušť
a suchopár jak step;

¹⁴ uprostřed něho budou odpočívát jen stáda,
kdejaký ^o zvířecí pronárod ^o,

^p sova a sýček ^p
budou ponocovat na jeho kupolích ^q.

^r Jaký to zpěv zaznívá ^r z oken!
Na prahu trosky ^s,
cedrové deštění stržené.

¹⁵ Tohle je to město jásotu ^t,
které si bezpečně trúnilo,
které si říkalo:

Nade mne žádného není?
Jak hroznou pouští se stalo,
pelechem pro zvěř!
Každý, kdo přejde okolo,
jen sykne a mávne rukou.

^{a-a} dosl. zrodí se nařízením. — ^{b-b} budete jako květ pomíjející, O'. — ^c popleněna, O'; zbořena, V. — ^d vyvrátí, V. — ^{e-ez} tvého bydlíště, O'. — ^f :: Kréta, O' (sr země Pelištejců, v.5; < *kerót* = chýše !). — ^g smístem odpočinku pastýřů, V. — ^{h-h} × O' (ale viz ⁱ). — ⁱ + před syny Judskými, O'. — ^{j-j} přivede zase jejich zajaté, O' V. — ^{k-k} a Damašek opuštěný jako stoh obilí na mlatě, O'. — ^l × O'. — ^m podle O' V; H. budou. — ^{n-z} Krásky, V. — ^{o-ozvěř} země, O'. — ^p chameleoni a ježci, O'; pelikán a ježek, V; pelikán a výr, K. — ^q dosl. hlavicích (sloupů); vykládaných stropech, O'; na prazích, V. — ^{r-r} zvrátá se budou ozývat, O'. — ^s krkavci, O' ~ V. — ^t posměvačné, O'; honosné, V.

(2) :Ž 1,4 Iz 17,13 Oz 13,3 (3) Ž 105,4 Am 5,6; Jl 2,14 Am 5,15 (4) Am 1,6n Za 9,5n (6) Iz 17,2 (7) Iz 11,11; Ex 4,31 > L 1,68; Ž 126,1 Jr 29,14 (8) Jr 48,26n; Ez 25,3.6.8n (9) :Iz 15 Jr 48; :Am 1,13 Gn 19,25 Dt 29,22 (= 23 K) (10) Iz 16,6 (11) :Gn 10,5 (12) :Iz 18,1 Jr 46,9 (13) Iz 10,12 :Na 1,1 2,11 (= 10 K) (14) Iz 34,11.14 (15) :Iz 47,8; Na 3,19

¹⁻³ Národem beze studu je míněn lid judský. Sofonjáš jej varuje: „Vzchopte se, vzpamatujte se!“ Mají odstranit vše, co dráždí Hospodina k hněvu. Hned po tomto varování následuje výzva k pokorným. Mají hledat Hospodina. Hledat Hospodina znamená nejen chodit do jeho svatyně, nýbrž vykonávat jeho vůli, chránit opuštěné a obhajovat nevinné, pokorovat se před slovem pravdy a bez hořkosti přijímat Boží soud. Snad se pak ukryjí. Říká *snad*, neboť spása závisí jen a jen na Bohu, který se smilovává.

⁴⁻⁷ Prorok vyhlašuje soud nad pelištejským modlářstvím: nad *Gázou*, pevností boha Dáгона (Sd 16,21—23 Am 1,6), nad *Aškalónem*, druhým z pěti knížectví pelištejských (1S 6,17), nad *Ašdódem*, známým z bojů o truhlu Boží (1S 5,1—3) a nad *Ekrónem* se svatyní Baál-zebúbovou (2Kr 1,2n). Z pěti pelištejských měst chybí jen Gát (sr Am 1,6—8). Dále je Hospodinovo 'běda' ohlášeno *Kerétijcům*. To jsou Krétští, o nichž píše i apoštol (Tt 1,12). Z Kaštóru čili z Kréty byli vyvedeni Pelištejci a usadili se 'při moři' (Am 9,7) v zemi kenaanské. Slůvko moře vybavuje velmi často v Písmu oblast ovládanou chaotickými a démonickými silami. I tato oblast bude patřit těm, kdo obstojí ve vichřici Božího hněvu. Hospodin jim dá podíl na svém vítězství. Tam, kde řádili temní bohové, usadí se pastýři a zřídí ovčince (Jr 33,12). Z brávu se přinášely oběti. Tak se stane kraj modloslužby místem svatým a pokojným. — Božím soudem je lid Boží vysvobozován nejen z vlastní nedověry, ale i z moci a vlivu přírodních kultů, jejichž typem jsou tu Pelištejci.

⁸⁻¹¹ Moáb a Amón představují úhlavní nepřátele lidu Božího. Soudcové a králové s nimi vedli urputné boje (Sd 3,14 11,13 1S 11 aj.). Oba národy v Písmu přerůstají rozměry sociologických celků a stávají se převážně typem nepřátelství a pýchy. Až do desátého kolena ne-

smějí vejít do shromáždění Hospodinova, protože nevyšli vstříc zemdleným poutníkům, ale najali proroka, aby jim zlořečil (Dt 23,4n [= 3n K]). Nyní jsou obviněni, že hanobili lid procházející ohněm zkoušek. Jako by se ozýval z jejich úst posměch velice blízký slovům: „Sám sobě nemůže pomoci“ (sr Mt 27,39—44).

Moáb a Amón budou odsouzeni jako pyšná města okrsku jordánského (Gn 19). „Bůh se pyšným protiví, ale pokorným dává milost“ (Jk 4,6). Ostatky lidu Božího se budou podílet na tomto soudu a podědí území po ztrestaných nepřátelích. Nebudou to však již jen krátká údobí pokoje, jaká lidu přinášeli soudcové a králové, když jej vysvobozovali z moci těchto protivníků. Bude to vítězství dokonalé a trvalé, neboť sám Hospodin se postaví proti nepřátelům jako hrozný Bůh. Na jejich božstva sešle 'úbytě'. Vezme jim jejich moc, sílu a vliv. Prokáže svou moc a zjeví svou slávu tak oslnivě, že jej budou ctít všichni, dokonce i vzdálené ostrovní národy. — Svým soudem osvobodí Hospodin svůj lid od nebezpečí, jehož typem je pýcha a rouhání Moábců a Amónovců, a postaví se cele na stranu pokorných.

¹²⁻¹⁵ Země *Kúš* byla vedle Egypta nejednou falešným útočištěm lidu izraelského (Iz 20,5n). Proti 'Kúšijcům' bojoval judský král Ása (2Pa 14,11n). K nim přirovnává Amos Izraele (9,7). Nad nimi vyhlašuje soud Sofonjáš. Současně vidí ruku trestajícího Boha napřaženou na *Asýrii* a na město bohyně Išary (sr Na 1,1 3,7). Přes zeměpisnou vzdálenost těchto krajin radí je Písmo do stejné duchovní oblasti (sr Gn 10,6—12). Z Ninive učiní Hospodin liduprázdnou poušť. Ištar byla bohyně plodnosti. Město se honosilo její láskou a slávou. Právě proto bude sucho párem a zemí neúrodnou. Chrám této bohyně, která byla zároveň božstvem války, bude pobořen. Šelmy a sovy se tu usadí. Město radovánek, které si o sobě myslelo, že nad ně není, bude pelehem divoké zvěře. — Boží soud osvobozuje od titánské bohorovnosti a sebejisté bezstarostnosti, jejichž typem je právě Kúš a Ninive.

Pozůstatek Božího lidu je tímto soudem nad národy nejen odkázán do slavné budoucnosti, ale zároveň již pro přítomnost varován před svůdností modloslužby a před stylem života jmenovaných národů. Nad čím je vynesena soud, to je prokleté. Vyhlášené soudy jsou napomenutím i pro církve, aby již nyní žila tak, jako by hned zítra měl nastat den posledního soudu.

3. ZASLÍBENÍ BOŽÍMU LIDU A NÁRODŮM

3,1—20

Hospodin svými soudy bude tříbit vzpurný Jeruzalém. Prorok vybízí vykoupené k radosti z vysvobození a budoucí slávy.

- 3** ¹Běda městu, které utiskuje^a,
vzpurnému^b a potřísněnému^c!
²Nechce poslouchat hlasu,
nepřijímá napomenutí,
v Hospodina nedoufá,
ke svému Bohu se nepřibližuje.
³Jeho velmožové jsou uprostřed něho
jako řvoucí lvi,
jeho soudcové jako večerní^d vlci,
nic nenechají do jitra;
⁴jeho proroci jsou chvastouni,
pokrytci;
jeho kněží znesvěcují svaté,
znásilňují zákon.
⁵Spravedlivý Hospodin je uprostřed něho,
nečiní bezpráví,
každé jitro vynáší svůj soud
znovu a znovu na světlo,
ale ten, kdo páše bezpráví,
nezná studu.
⁶Národy^e jsem vyhladil;
jejich bašty zpustly,
jejich ulice jsem zpustošil,
nikdo jimi neprojde;
vylidněna jsou jejich města,
žádný v nich nesídlí.
⁷Řekl jsem: Boj se mne přece,
přijmi mé napomenutí!
⁸Jeho domov^f ^gby nebyl vyhlazen^g
žádnou z těch věcí, jimiž je ztrestám.
Ale hned jak vstanou,
pokazí vše, čím se zabývají.

- ⁸Proto mě očekávejte — je výrok Hospodinův —
v den, kdy povstanu ke kořisti^h.
To je můj rozsudek: Seberu národy,
shromáždím královstvíⁱ,
vyleji na ně své rozhněvání^j,
všechn svůj planoucí hněv.
Ohněm mé žárlivosti
bude sežrána celá země.
⁹Tehdy také dám národům
čisté rty,
aby všichni vzývali jméno Hospodinovo
a sloužili mu v jednomyslnosti^k.
¹⁰Z druhé strany kúšských řek
^kvyznavači moji, má dcerka rozptýlená^l,
donesou mi obětní můj dar.
¹¹V onen den se už nemusíš stydět
za žádné své skutky,
jichž ses proti mně dopustilo.
Tehdy odstraním z tvého středu
tvé pyšné rozjařence
a nepřipustím, aby ses dál povyšovalo
na mé svaté hoře.
¹²Uprostřed tebe pozůstavím
pokořený a ubohý lid,
který se přivine ke jménu Hospodinovu.
¹³Pozůstalý lid izraelský
se již nedopustí bezpráví
a nepromluví lživě,
v jejich ústech se nenajde
jazyk lstivý.
Budou se pást a odpočívat,
a nikdo je nevyplaší.
¹⁴Zajásej, sijónská dcerko,
zaplesej, Izraeli!
Raduj se, rozvesel se z celého srdce,
dcero jeruzalémská!
¹⁵Hospodin zrušil rozsudek nad tebou,
odehnal tvého nepřítele.
Izraelův Král, Hospodin, je uprostřed tebe,
neboj se už zlého!

- 16** V onen den
bude pověděno Jeruzalému:
Neboj se, Sijóne,
nepozbývej odvahy!
17 Hospodin, tvůj Bůh, je uprostřed tebe,
bohatýr, který zachraňuje,
radostně se z tebe veselí,
v své lásce ti odpouští^m,
plesá a jásá nad tebou.
18 Posbírám ty, kdo jsou zarmoucení,
odloučení od slavnosti,
neboťⁿ jsou z tebeⁿ;
^o leží na nich břemeno potupy^o.
19 Hle, já si to v ten čas vyřídím
^p se všemi, kdo tě pokořují^p,
chromé zachráním,
zahnané shromáždím,
způsobím, aby jejich jméno bylo chváleno
^q všude v zemi jejich hanby^q.
20 V té době vás přivedu
a v ten čas vás shromáždím,
způsobím, aby vaše jméno bylo chváleno
mezi všemi národy země,
když^r změním váš úděl^r
před vašimi zraky, praví Hospodin.

^a holubice, O' (též *jóná* jako H.). — ^b vzácnému, O'; vyzývavému, V. — ^c vykoupěnému, O' V (*g²-ll:: g²-ll. H.*). — ^d arabští, O'. — ^e pyšné, O'. — ^f před jeho očima, O' ~ P (*mē'ēnehā :: mē'ōnāh, H.*). — ^g nebudete vyhlazeni, O'. — ^h k svědectví, O' ~ P (*lā'ēd :: lē'ad, H.*); budoucně, V (*ad^l:: ad^{III}, H.*). — ⁱ krále, O'. — ^j x O'. — ^k dosl. jedním ramenem. — ^{k-k} x O'. — ^l dcero jeruzalémská, O'. — ^m dosl. umlká; tě obnoví, O' ~ P (*ch-d-š :: ch-r-š, H.*). — ⁿ jinak, O'. — ^{o-o} (běda,) kdo pro to pocítil pohanu, O'; abys už pro ně netpěl hanbu, V. — ^{p-p} v tvůj prospěch, praví Hospodin, O'. — ^q a budou zahanbeni (na začátek v. 20), O'. — ^{r-r} zase přivedu vaše zajatě, O' V.

(2) Jr 5,3 22,21 (3) Ez 22,27 1Pt 5,8; Abk 1,8 (4) Jr 23,11,32; Ez 22,26 (5) Dt 32,4; Jr 6,15 (8) Ž 27,14 37,34; Jl 4,2 (= 3,2 K) (10) Ž 68,32 Iz 60,4 (12) :Iz 14,32 Za 11,11 > 1K 1,27 (13) :Ez 34,28 Mí 4,4 (14) Iz 54,1 Za 9,9 (16) Iz 35,3n > Žd 12,12 (17) Dt 30,9 Iz 65,19 Jr 32,41 (19) Ez 34,16 Mí 4,6n (20) Iz 11,12 Ez 37,21 Am 9,14; :Iz 44,5

¹⁻⁵ Sofonjáš se znovu obrací do vlastních řad. *Městem vzpurným* je Jeruzalém, město kdysi Bohem posvěcené (Ž 46,5 sr Iz 51,1), které se však vzbouřilo, odmítlo napomenutí a k Bohu se neobrátilo (Jr 2,30 5,3). *Velmožové a soudcové* měli chránit před bludy a nespravedlností, avšak ubíjeli duše, neobhajovali nevinné, ubližovali pokorným (Ez 22,27—29 Iz 1,23). Prorok je přirovnává ke lvům a vlkům. To jsou úhlavní nepřátelé ovcí (sr Mt 7,15 J 10,12n Sk 20,29n). O soudcích dále praví, že „*nic nenechají do jitra*“. Je tu výraz nejasný, který na dalších dvou místech Písma znamená ohryzati, rozhrzati (sr Nu 24,8 Ez 23,34; H. *g-r-m pi*). Je možné, že se tu myslí na hltavost vlků, kteří už zvečera všechno sežerou. Je-li pak jitro časem bohoslužebným — Hospodin v tu dobu zjevuje své soudy —, pak by mohlo jít o obraz vyjadřující prostou skutečnost, že místo aby dohlíželi na svědomité přípravy k ranním obřadům (věštilo se z vnitřností obětních zvířat aj.), spokojeně hodují a Hospodina se na radu neptají.

Falešní proroci věští za peníze a obžerní kněží učí za odměnu, svodí lid lži a žvanivostí (sr Mi 3,11). Nepřítel je tedy uvnitř. Přitom však prorok vidí, že také „*spravedlivý Hospodin je uprostřed*“. Kdyby viděl jen bídu Božího lidu a neviděl při něm stát Hospodina, byl by to beznadějný pohled; již dávno by stejně i církve zašla, kdyby při ní navzdory její chatrnosti nestál milostivý Pán. V tomto vidění je vskutku veliká naděje, že Hospodin zůstává uprostřed přes trestuhodnou neposlušnost lidu; zároveň však z toho vyplývá tím těžší obvinění, neboť nikdo se nemůže vmlouvat, že hřešil z neznalosti Boží vůle. Truchlivě zní prosté konstatování Sofonjášovo, že přes všechnu snahu Hospodinovu podlec „*nezná studu*“.

⁶⁻⁸ Prorok připomíná tvrdé tresty, které dopadly na *národy*. To měla být výstraha pro Jeruzalém, který je vyzván k bázni a k poslušnosti. Avšak město je tak porušené, že je k pokání nepřiméje ani svědectví o hrozných soudech, ani nové a nové výzvy k bohabojnosti. Proto Hospodin sahá k nejzazšímu opatření: Na *celou zemi* chce vylít oheň svého hněvu a své žárlivosti.

⁹⁻¹³ Na pročištěné zemi Hospodin obnoví své dílo. Dá „*národům čisté rty*“, aby jej vyzývaly a jemu sloužily. Vyzývání Hospodina není jen adorace, ale navíc slavnostní vyznávání, že Hospodin je Pán a Král, že jemu patří země, nad níž je jeho jméno připomínáno. Služba Hospodinu se bude konat „*v jednomyslnosti*“, doslovně „*jedním ramenem*“. K obnově díla patří také *shromáždění rozptýlených*. Jsou to povolání a vykoupění ze všech národů. K Hospodinu přijdou s dary i *Kušijci* na důkaz, že uznávají jeho vládu (sr Ž 72,10n). Pod tímto jménem jsou zde patrně míněni Egypťané, kteří byli nedlouho před vystoupením Sofonjášovým ovládní

černošskou dynastií (sr Tírháka, 2Kr 19,9 Iz 37,9). Sofonjáš by tím navazoval na Iz 19,18nn. Ovšem zmínka o 'rozptýlené dcerce' vyvolává otázku, zda prorok spíše nemyslel na diasporu izraelskou, snad na potomky těch, kteří se při zániku severní říše zachránili útekem do Egypta a později tam splynuli s novými přistěhovalci ve známou kolonii jébskou či elefantinskou (Bič, Palestina I., 146).

Tehdy bude lidu slavně odpuštěno: 'Nemusíš se stydět', praví Hospodin Jeruzalému. Aby znovu nedošlo k hroznému poblouznění a pokazení všeho, bude on sám strážcem čistoty bohoslužeb i života. Zachová chudičký a pokorný lid a bude jeho útočištěm. V tom lidu už nebude mít místa bezpráví, lež a lest. Pokoj a smíření se v něm usadí natrvalo (Iz 11,6).

¹⁴⁻²⁰Sofonjáš, který burcoval k pokání a líčil těžké rány soudu, nadšeně vybízí k radosti. Vždyť Hospodin zrušil rozsudek, královsky odpustil a otcovsky se ujal pokořených. Přišel jako bohatýr, spasitel a vítěz. Prokřikování, hlahol a jásot jsou projevy těch, jimž dal podíl na svém vítězství. Hospodin dá svému lidu čistotu, pravdu a pokoj, zbaví jej břemen hříchu a beznaděje, dá mu slávu tam, kde snášel pohanění. Zásahem Božím se země smutku, hanby a modloslužby proměňuje v místo pokoje, spásy a slávy. Sláva Boží milosti se bude obrážet v Božím lidu. Dokonce i národy, které dříve Boží lid haněly, budou chválit Hospodina pro jeho skutky při lidu někdy tak poníženém a přivlastní si jméno tohoto lidu (Iz 44,5 Ž 24,6). Bude to čistá a radostná služba Hospodinu králi.

AGEUS

Ageovo vystoupení je datováno přesně na den: od konce srpna do začátku prosince r. 520 př. Kr. Prorokovo slovo zaznělo v době a situaci, které nebyly pro navrátilce ze zajetí příznivé. Od Kyrova povolení k obnově jeruzalémského chrámu uplynula řada let, plných neklidu a politických změn. Do Judtva se sice vracely další skupiny Božního lidu ze zajetí, ale přicházely do poměrů velmi tísnivých. Země byla zpusťována, několik let trvala neúroda, obyvatelé okolních krajin a královští úředníci všelijak ztěžovali dílo obnovy Jeruzaléma. V rušných a neklidných dnech po smrti Kambysově se mohli navrátilci těšit nadějí, že bude možno obnovit říši Davidovu. Ale po nastoupení Dareia I. na trůn a po jeho vítězství nad protivníky nastává v perské říši období míru, budování a utužení moci. Judejci tím byli desorientováni, zemlenci ve víře a jejich naděje pohasly.

Ačkoli byl už dříve postaven oltář a položeny základy chrámu, další stavba nadobro uvázla. Do této situace je poslán Ageus s Hospodinovými výzvami.

O proroku samém mnoho nevíme. Je zmíněn spolu se Zacharjášem v Ezd 5,1 a 6,14. Jeho jméno souvisí s hebrejským výrazem châg = slavnost a charakterizuje i prorokovo úsilí: obnovit chrám, aby mohly být konány Hospodinovy slavnosti. Protože působení Ageovo trvalo jen krátký čas (v jeho díle pokračuje Zacharjáš), byla vyslovena domněnka, že prorok byl velmi pokročilého věku, snad pamětník předexilního chrámu (např. Elliger), a že brzy po svém vystoupení zemřel.